

Voorstellingstekst Eigen Krachtconferenties

Gezinnen in moeilijkheden kunnen in Vlaanderen terecht bij een brede waaier van deskundige diensten. Keerzijde van de medaille is dat professionele hulpverlening soms erg veel verantwoordelijkheid toegeschoven krijgt. De therapeuten, de consultants of andere experts moeten maar voor een oplossing zorgen. Terwijl in heel wat situaties de brede kring van familie, grootouders, burens, vrienden, ... misschien zelf nog voor een belangrijk deel van de oplossing kan zorgen. Als het hen gevraagd wordt. Als er mensen zijn die hen vertellen dat ze zelf een plan kunnen én mogen bedenken.

Dat is precies wat een **eigen krachtconferentie** doet: mensen uitnodigen om zelf de regie in handen te nemen, en zelf een plan te bedenken, samen met familie, vrienden en burens. Gezinnen worden uitgedaagd om na te denken welke 'eigen krachten' zij zelf of hun netwerk kunnen inzetten, en waarvoor ze professionele hulp willen inzetten. De ervaring met duizenden conferenties in tientallen landen leert dat families zo tot creatieve en veilige plannen komen, waarbij een belangrijk deel van de oplossing vanuit de eigen achterban komt. Het model bestond al eeuwen bij de Maori in Nieuw-Zeeland. Hulpverleners daar werden enthousiast, en vertaalden het in de periode 1970-1980 in een model: 'Family Group Conferencing'. Vanaf 2000 raakte het model ingeburgerd in Nederland, onder de naam 'Eigen Kracht conferentie'.

Een gezin in moeilijkheden heeft meestal wel iets anders aan zijn hoofd dan een conferentie te organiseren. Men is moe, bezig met overleven, moedeloos, ... Het netwerk rond het gezin lijkt verdwenen, verbrokkeld. Iedereen lijkt afgehaakt te hebben. Daarom wordt het gezin bij de voorbereiding van die conferentie geholpen door een **onafhankelijk coördinator**. Die ondersteunt het gezin bij de organisatie van de conferentie. De onafhankelijk coördinator is geen professional. Het is een geëngageerde burger, een vrijwilliger die een drie-daagse opleiding kreeg. Hij of zij zoekt mee uit wie er allemaal moet zijn, informeert en motiveert mensen, zoekt naar oplossingen voor de onvermijdelijk "ik-kom-niet-als-die-komt" reacties, zorgt mee voor de praktische organisatie, ...

Hoe werkt een Eigen kracht-conferentie ?

Een conferentie verloopt in drie rondjes. De aanwezigen krijgen eerst kort wat informatie van

hulpverleners: wat is er volgens hen aan de hand ? Wat zijn de verschillende mogelijke vormen van hulp ? Maar ook: met welke grenzen rond veiligheid moeten de aanwezigen eventueel rekening houden in het plan? Aan welke eventuele beperkende voorwaarden moet het plan voldoen ? Na dit informatierondje laten de hulpverleners de familie alleen voor de tweede, en langste ronde: het besloten deel. Gedurende twee of drie uur werken de aanwezigen aan een plan. Ook de coördinator is er tijdens deze ronde niet bij, maar blijft wel in de buurt.

In de derde en laatste ronde wordt het plan voorgesteld. De aanmelder oordeelt of dit plan veilig en wettelijk is, en rekening houdt met de beperkende voorwaarden. De onafhankelijk coördinator helpt alle afspraken concreet maken. Er wordt ook steeds afgesproken wie zal bijeenkomen als een onderdeel van het plan moet bijgestuurd worden.

Het opzet van een Eigenkrachtconferentie is besluitvorming, het maken van een plan. Het is geen vorm van hulpverlening, maar wel een manier om gezinnen te helpen kiezen welke eigen krachten ze kunnen en willen inzetten, en welke professionele hulp ze wensen. Vandaar dat er – hoe vreemd dat ook mag klinken – geen specifieke doelgroep is voor Eigenkrachtconferenties. *“Eigen Krachtconferenties zijn bedoeld om besluiten te nemen over de aanpak van problemen. Er is geen probleem waarbij een netwerk geen besluit kan nemen. Het gaat erom of de kring zich **veilig** genoeg voelt om bij elkaar te komen, en **voldoende mandaat** krijgt (Eigen Kracht Centrale, Nederland).* Eigen Krachtconferenties duiken in het buitenland op in een brede waaier van sectoren: ouderenzorg, familiaal geweld, echtscheidingen, psychiatrie, reïntegratie van ex-gedetineerden, jeugdzorg, nierpatienten, MS-patienten, ...

De ideeën achter ‘Eigen kracht’

Een eerste basisprincipe binnen EKC is **de kring zo groot mogelijk maken**. Klassieke hulpverlening werkt voornamelijk met het kerngezin, en zal maar zelden het bredere netwerk van familie, vrienden, burens mobiliseren. Volgens de pioniers van eigen kracht had het weinig zin om enkel met het ‘zieke’, uitgeputte gezin te werken, en kwam het er net op aan de kring uit te breiden met gezonde krachten. Van de aanwezigen op een conferentie wordt gevraagd of ze bereid zijn om mee te denken over het welzijn van een jongere. Er wordt niet per se verwacht dat ze ook een engagement opnemen in het plan.

Een tweede basisprincipe is **de regie bij het gezin en de familie** houden. Het maken van een plan gebeurt in een besloten deel, zonder hulpverleners. De beslissingsmacht ligt niet bij de experts, die

op grond van een diagnose een behandelplan opstellen. Zij informeren, de conferentie beslist. Ook de keuze om de conferentie mee te laten voorbereiden door een niet-hulpverlener, de onafhankelijk coördinator, past hier in: dat verkleint de kans op subtiele vormen van inhoudelijke sturing. Het gezin, de eigenaar van het probleem, blijft ook eigenaar van de oplossing !

Door er een gezamenlijk plan van te maken, met een breed draagvlak, wordt er ook een grote bron van sociale steun en sociale controle geïnstalleerd. Er is een hele kring van mensen die mee waakt over de uitvoering. Het is voor het gezin hartverwarmend te voelen dat ze er niet alleen voor staan. Meer nog dan het eigenlijke product, het plan, is misschien vooral het proces van belang: informatie die gedeeld wordt binnen het netwerk, contacten die hersteld worden, dialoog die terug geopend wordt, ... De conferentie is voor iedereen een krachtige ervaring van verbondenheid. Moeilijkheden leiden niet tot breuken, maar tot dialoog en samen zoeken. Zeker voor de jongere zelf is het ook een bijzondere ervaring: al die mensen komen samen voor mij !

Samen met hulpverlening !

Eigen Kracht is geen model 'tegen hulpverlening'. Niet: Oprotten, we doen het zelf wel. Wel: laten we goede afspraken maken, over welke diensten en ondersteuning we van jullie hulpverleners nodig hebben. Hulpverleners kunnen zich zo veel meer focussen op hun kerntaak, hun specifieke deskundigheid.

vb. De therapeut van het CGG hoeft geen bussen en treinen uit te zoeken, om toch maar het gezin op therapie te krijgen. Opa had zich op de conferentie geëngageerd om het vervoer naar het centrum te verzekeren.

Hulpverleners duiken niet enkel op als uitvoerders, na de conferentie. Integendeel ! Ze krijgen een belangrijke rol voor, tijdens en na de conferentie. Hulpverleners verdwijnen zeker niet uit beeld, maar hun rol verandert wel.

Voor de conferentie:

- Er is iemand nodig die gezinnen vertelt dat ze zelf een plan kunnen en mogen maken. Meestal wordt de gedachte om een EKC in te zetten aangebracht door hulpverleners. Gezinnen zullen twijfelen: kunnen we dat wel ? Zal er wel iemand komen opdagen ? Zal er geen ruzie zijn ? Hulpverleners moeten correct kunnen informeren, en mensen motiveren.
- Hulpverleners zullen mee betrokken worden bij het zoeken naar een goede, open vraag voor de conferentie.

- Het is essentieel dat families de garantie krijgen dat hun inspanning niet voor niks is, dat er iets zal gebeuren met hun plan. Betekent dat 'carte blanche krijgen?'. Zeker niet. EKC voorziet heel uitdrukkelijk dat er vanuit de samenleving bepaalde grenzen, beperkingen kunnen ingebracht worden. Cruciaal is dat familie in het begin weet wat die beperkende randvoorwaarden zijn, en dat familie kan oordelen of ze het speelveld, de vrije marge voldoende groot vindt. Voorbeelden van beperkende voorwaarden zijn: “een volledige terugkeer van de voorziening naar huis bij moeder is het eerstkomende jaar niet mogelijk”; “geen overnachtingen bij vader”. Cruciaal is dat deze randvoorwaarden aan het begin van de rit duidelijk moeten zijn. Hulpverleners hebben een erg belangrijke rol te spelen in het scherp stellen van beperkende voorwaarden. Bedoeling is daarbij steeds dat familie zoveel mogelijk ruimte krijgt. De beperkende voorwaarden hebben vooral een positieve bedoeling: aan de familie garanderen dat hun plan aanvaard zal worden, als het rekening houdt met de randvoorwaarden.

Tijdens de conferentie:

In de eerste, informatieve ronde, komen meestal enkele hulpverleners aan bod. Soms geven ze een algemene uitleg: wat is ADHD? Hoe werkt thuisbegeleiding, en wat zijn de wachtlijsten? Wat is de impact van alcoholmisbruik door één van de ouders op de ontwikkeling van kinderen? Maar soms zijn deze hulpverleners zelf betrokken in dit gezin, en spreken ze veeleer over hun zorgen, hun indrukken en observaties. Dit vraagt veel zorg, want ook daarna werk je verder met deze cliënten.

Zeker wanneer veiligheid een thema is, heeft de hulpverlener een belangrijke, moeilijke rol: in duidelijke maar respectvolle taal uitleggen aan alle aanwezigen wat de zorgen zijn van hulpverleners, welke randvoorwaarden die eventueel met zich meebrengen. De aanmelder moet bovendien ook beoordelen of het uiteindelijke plan veilig en wettelijk is. Ook dat is een belangrijke opdracht.

Na de conferentie:

Elk plan staat of valt met opvolging. Families hebben dan wel geen wachtlijsten, ze hebben wel een grotere emotionele betrokkenheid, en dus ook gevoeligheid voor 'wie doet teveel/te weinig'. In het model is hierop geanticipeerd, door een noodgroep te installeren, een groep die bijeenkomt als een onderdeel van het plan niet werkt, of als omstandigheden om aanpassing vragen. Maar ook hulpverleners kunnen mee bewaken of die groep bijeen moet komen. En daarnaast kunnen ze vooral

hun eigen deel van het plan vastpakken, en met de familie in gesprekken af en toe terugblikken op hoe ieders aandeel loopt, wie wat kan doen om te herinneren aan afspraken, afspraken bij te sturen, ... “*Hoe stond dat ook alweer in jullie plan ?*” is een krachtige vraag !

Ondertussen in het buitenland

In Nieuw-Zeeland is family group conferencing al sinds 1989 een wettelijk verankerd grondrecht: een rechter kan pas tussenkomen als een gezin eerst zelf de kans heeft gekregen om een plan te bedenken. Vanuit Nieuw-Zeeland zaaide deze werkwijze uit naar vele landen. Zonder ambitie van volledigheid: Canada, Verenigde staten, Ierland, Scandinavische landen, Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Hongarije, Roemenië, Bosnië en Herzegovina, Servië, Slowakije, Polen, Rusland en Oekraïne.

Voor Vlaanderen is vooral de evolutie in Nederland inspirerend. In 2009 gingen er in Nederland 471 conferenties door, een cijfer dat jaar na jaar stijgt. De provincie Overijssel biedt gezinnen ondertussen standaard een Eigen Krachtconferentie aan. Ook de stad Amsterdam is een belangrijke voortrekker.

In Vlaanderen gebeurden er tot op heden een 30-tal conferenties.

We verwijzen naar www.eigen-kracht.nl en naar volgende referenties voor een meer volledig beeld van de wetenschappelijke onderbouw van Eigen Krachtconferenties.

- Burford, G., & Hudson, J. (Eds.) (2000). Family group conferencing. New directions in community centered child and family practice. WDB, New York.
- Van Naem & Partners (2009). Kosten van hulpverlening met en zonder een Eigen Krachtconferentie. Niet gepubliceerd werkdocument.
- Pagée, R. (2003). Eigen kracht. Family Group Conference in Nederland. Van model naar invoering. Amsterdam, SWP.
- Bouckaert, M., & Vits, G. (2008). Eigen Krachtconferenties: integraal, vraaggestuurd en effectief. Tijdschrift voor welzijnswerk.
- Wijnen-Lunenberg, P., Van Beek, F., Bijl, B., Granberg, P. & Slot, W. (2008). De familie aan zet. www.eigen-kracht.nl